

P+

SPECIAL

Jaargang 19
Week 44 | 2020

Emerance Nyirambarushimana

Mondiaal FNV
maakt informele
economie formeel

Bouwwaksters gediplomeerd

SOCIAL CASE **VROUWELIJK VAKMANSCHAP**

Emerance Nyirambarushimana verdient als 40-jarige vrouw al negen jaar de kost als metselaar. Erkend werd haar vakmanschap niet, als anonieme werker in de informele economie van Rwanda. "Werkgevers geloven vaak niet dat ik echt kan voegen en metselen." Daarom doet ze hier praktijkexamen metselen, onder toezicht van een examinator. Ze maakt nu onderdeel van de formele economie.

Geslaagd!

Bouwvaksters

Voegen, metselen, schilderen, betegelen. Is dat altijd mannenwerk? Niet in Rwanda. Hier is zo'n 10 procent van de bouwvakkers vrouw. De sector is *booming*, maar het wemelt er van de werknemers zonder diploma. De Rwandese bouwbond Stecoma verzorgt met hulp van Mondiaal FNV een certificeringsprogramma voor deze bouwvaksters - ook al kunnen ook mannen aan de examens deelnemen. Met het diploma op zak staan de bouwvakkers sterker in loononderhandelingen.

De 50-jarige Jeanne Nyirarwesa behaalde de afgelopen jaren al certificaten in voegen, metselen, cement mixen en fundering aanleggen. "De certificaten hebben mijn leven flink verbeterd". Ze kan werkgevers nu laten zien dat ze gediplomeerd bouwvakster is.

Meer werk en meer inkomsten. Dat is de optelsom van certificeren voor bijvoorbeeld de 50-jarige Jeanne Nyirarwesa, een weduwe wiens echtgenoot tijdens de genocide in 1994 werd vermoord. Met vijf opgroeiende kinderen was de noodzaak om aan de slag te gaan groot. Ze haalde in de afgelopen jaren certificaten voor voegen, metselen, cement mixen en fundering aanleggen. Nyirarwesa: "Hierdoor heb ik niet langer moeite om de huur te betalen. Ik heb nu voor het hele gezin een zorgverzekering. En ik heb ik al mijn vijf kinderen naar de middelbare school kunnen sturen. Ook voel ik me zelfverzekerder in mijn werk."

De bouwsector in Rwanda is al enige tijd fors aan het groeien. De vele aan informeel werkenden profiteerden hier onvoldoende van. Ook

de bouwbond Stecoma had moeite om voor zijn leden op te komen. "De meeste bouwvakkers zijn niet in vaste dienst", vertelt secretaris van de bond Jaques Sezikeye. "Ze krijgen een dagloon. Werkgevers die hen inhuren vragen vaak om een diploma. Als ze die niet hebben, krijgen ze minder betaald."

Daarom begon Stecoma in 2013 een lobby voor erkenning van wat bouwvakkers proefondervindelijk op de werkvloer hadden geleerd. De overheid had wel oren naar een certificeringsprogramma, omdat al enige tijd banen buiten de landbouw werden gepromoot. Het ontwikkelen van vaardigheden en het vergroten van menselijke kapitaal was een van de prioriteiten in het overheidsbeleid, evenals het formaliseren van de informele sector. "Onze ambities kwamen dus samen", zegt Sezikeye.

Na een geslaagde pilot is het programma in 2015 officieel van start gegaan. Met financiële steun van Mondiaal FNV heeft Stecoma sindsdien meer dan tweehonderd vrouwen kunnen certificeren. De Nederlandse vakbond focust op vrouwen omdat zij extra baat hebben bij certificering. Vrouwen in Rwanda lopen tegen het stigma aan van werkgevers die denken dat zij dit werk niet aankunnen. In totaal heeft Stecoma inmiddels meer dan 32 duizend bouwvakkers gecertificeerd. Bouwvakkers kunnen elke paar maanden deelnemen aan een praktijkexamen waarbij specifieke vaardigheden worden getest. Dit duurt ongeveer een week, afhankelijk van het type werk. Als ze slagen, ontvangen ze een officieel certificaat waarmee ze kunnen aantonen over welke vaardigheden ze beschikken. En dat levert meteen meer werk en een hoger loon op. >

sterker

Hoe ziet de bouwsector in Rwanda eruit?

Rwanda is een land met veel zogenoemde informeel werkenden, mensen zonder diploma die als kleine zelfstandige of als dagloner werken. Uit onderzoeken in het laatste decennium blijkt dat 94 procent van de Rwandezen in de informele sector werkt, en 53 procent helemaal geen scholing heeft gehad. Bijna 600 duizend mensen werken in de bouw, waarvan ongeveer 10 procent vrouwen. Het is de op een na grootste sector, na de landbouw. De groeiende werkgelegenheid in het land komt voor 50 procent uit deze sector.

“We leren hen zich uit te spreken en steunen hen in hun strijd tegen misbruik”

> Het programma dat Mondiaal FNV steunt, richt zich ook op het empoweren van de bouwvaksters, die vaak last hebben van seksuele intimidatie op de werkvloer. “We leren hen zich uit te spreken en steunen hen in hun strijd tegen misbruik”, legt Sezikeye uit. “Seksuele intimidatie op de bouwplaats komt vaak voor. Van vrouwen die om werk vragen wordt al snel een wederdienst verwacht. De bouwsector is niet de enige; uit onderzoek dat we met Mondiaal FNV hebben gedaan, blijkt dat 49 procent van de vrouwen in de informele sector te maken heeft met seksuele intimidatie. We rapporteren de misstanden en zijn hierover in gesprek met de overheid.”

Mondiaal FNV steunt ook de internationale bouwvakbond BWI in het geven van training en coaching aan Stecoma. Vakbondsleiders en activisten leren hoe ze leden kunnen werven, hun belangen beter kunnen behartigen en hen beter kunnen bijstaan bij arbeidsconflicten. Het ledenaantal van Stecoma is in de afgelopen

vijf jaar dankzij deze training, maar ook het certificeringsprogramma gestegen van tweeduizend naar 53 duizend leden. Zo’n groot ledental maakt de onderhandelingspositie van Stecoma een stuk steviger. “Als er nu iets gebeurt in de bouw, worden we altijd om advies gevraagd”, zegt Sezikeye. “We hebben in de afgelopen jaren heel wat slagen kunnen maken. Zo is nu bij wet vastgelegd dat als een bouwvakker voor een opdrachtgever werkt, hij of zij recht heeft op een minimumloon, mits die gecertificeerd is. Zo krijgen ze ineens vijf dollar per dag in plaats van één.”

Voor Sezikeye is het succes van het certificeringsprogramma evident. “Het dagelijks loon gaat omhoog. Bouwvakkers hebben dankzij het certificaat een betere onderhandelingspositie. Hun zelfvertrouwen groeit. Vooral vrouwen merken meteen dat ze meer werk krijgen dankzij het certificaat”, zo somt hij op. “En dit kan ook een opstap zijn naar grotere zaken, want door training kun je verder groeien.” ■

Waarom steunt Mondiaal FNV dit certificeringsprogramma voor vrouwen?

Als onderdeel van een groter pakket aan steun richt Mondiaal FNV zich ook specifiek op vrouwen, simpelweg om hun positie te verbeteren. Rosa van Wieringen is als beleidsmedewerker betrokken bij dit project. “Naast certificering hebben we een groot onderzoek gesteund naar waar vrouwen in Rwanda tegenaan lopen. Uitgangspunt is: hoe kunnen bedrijven werk aantrekkelijker maken voor vrouwen? Daarover gaan binnenkort pilots lopen bij twee bedrijven.”

Van Wieringen looft de werkwijze van Stecoma. “Certificering is een van hun manieren van leden werven, en daarmee zijn ze een echt voorbeeld voor andere vakbonden in de regio. Ze werken er bewust aan om de positie van heel kwetsbare werknemers te verbeteren. Bij wet hebben zij nu ook meer rechten gekregen, dankzij gerichte lobby van Stecoma. Ik vind ze heel innovatief.”

Het Rwandese ministerie van Werkgelegenheid ziet dat de certificaten tot een toename van de productiviteit in de bouw leiden.

Website

+ [Video van Mondiaal FNV over Rwandese bouwvaksters](#)

-
- + TEKST ASTRID VAN UNEN
  - + FOTOGRAFIE JEROEN VAN LOON
  - + ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10
  - + UITGEVERIJ ATTICUS BV
  - + WWW.P-PLUS.NL